

## **Stanovisko odborníkov z oblasti duševného zdravia k výstave "Psychiatria - pomoc alebo hrozba?"**

Dňa 25.3. bola na námestí SNP 13 v Bratislave otvorená výstava s názvom "Psychiatria - pomoc alebo hrozba?". Ako odborníci, pôsobiaci v oblasti starostlivosti o duševné zdravie (psychológia a psychiatria) sme nesmierne znepokojení obsahom, ktorý je na výstave prezentovaný a rozhodli sme sa preto vydať naše oficiálne odmietavé stanovisko k tejto výstave.

Hneď v úvode považujeme za dôležité uviesť, že výstavu organizuje Občianska komisia za ľudské práva, ktorá bola založená v roku 1969 Scientologickou cirkvou, ktorá podľa všeobecne platnej mienky odborníkov patrí do skupiny tzv. psychokultov. Svojich členov nazýva „strážcami“ duševného zdravia a propaguje anti-psychiatrický pohľad na problematiku duševného zdravia. Deklarovaným cieľom scientológie je pritom "technológia duchovného liečenia".

Napriek tomu, že výstavu by sme mohli pokojne nazvať "Odvrátená tvár dejín psychológie a psychiatrie", cieľom výstavy je podľa distribuovaných letákov ukázať návštevníkovi pravý obraz o súčasných praktikách psychológov a psychiatrov, pričom v letáku sa doslova uvádza: "Psychiatria používa neľudské liečebné metódy, ktoré môžu spôsobiť obrovské poškodenie alebo dokonca smrť. Psychiatria tvrdí, že sa ich metódy zmenili. Táto výstava odhaľuje pravdivé skutočnosti."

Prostredníctvom plagátov a 14 dokumentárnych filmov ponúka teda výstava návštevníkom avizované "pravdivé skutočnosti". K nim napríklad patria "fakty" o tom, že psychiatria je zodpovedná za celosvetový rasizmus (čo sa vysvetľuje hľadaním súvislostí medzi eugenikou a Ku-klux-klanom a zmýšľanými psychologickými testami, ktoré sa používali k preukázaniu podradnosti afroameričanov), prípadne že psychiatria bola poskytovateľom ideológie a metód zabíjania pri nacistickom holokauste (pričom tieto metódy vraj používa dodnes). Ďalej sa tiež dozvedáme, že podávanie psychofarmák je motivované výlučne finančným ziskom psychiatrov a farmaceutických spoločností, no v skutočnosti neliečia žiadne ochorenie, naopak sú extrémne nebezpečné, keďže vedú k agresivite, samovražednosti, psychóze a pod. (toto tvrdenie je "podložené" mnohými prípadmi skutočných osobností, ktoré zomreli v dôsledku liečenia v psychiatrických zariadeniach). Po chvíľke sme sa tiež dozvedeli, že v skutočnosti vlastne žiadne duševné ochorenia neexistujú, psychiatrické diagnózy sú len vymyslené psychiatrami pre dosiahnutie už spomínaného materiálneho zisku a zabezpečenia prosperity farmaceutického priemyslu.

Psychológia a psychiatria sú vykreslené ako nebezpečný nástroj zneužívania moci, pri ktorom dochádza ku rozsiahlemu porušovaniu ľudských práv pacienta, ku premenovávaniu bežných životných problémov na duševné poruchy, či napríklad ku predávkovaniu malých detí psychofarmakami, ktorých dôsledkom je v mnohých prípadoch smrť týchto detí.

Na pozadí učenia I.P. Pavlova a experimentov behavioristov sa organizátori výstavy snažia o dokazovanie mučenia a nehumánnych metód psychológie, pričom je prezentovaný pohľad na mučenie detí a zvierat. Zábery z polovice minulého storočia majú divákovi poskytnúť verný obraz priebehu podávania elektrošokov, využívania sieťových postelí, ako aj zanedbaných ľudí v nemocničnom prostredí.

Všetky tieto, ako aj mnohé ďalšie podobné myšlienky, tvrdenia a "dôkazy", sú prezentované ako obraz súčasnej psychiatrie a psychológie, okrem iného aj na Slovensku. Pri priamej konfrontácii s dobrovoľníkmi, ktorí zabezpečujú organizáciu výstavy, títo argumentujú dôkazmi a kauzami, ktoré všetky údajne prebehli v USA. V snahe o diskusiu o reálnej situácii psychiatrickej starostlivosti na Slovensku sa odvolávajú na to, že nikto z nich nie je odborníkom z oblasti psychológie či psychiatrie, a preto súčasnú situáciu nepoznajú. Informáciami o aktuálnom systéme starostlivosti o duševné zdravie na Slovensku, o naštartovanom procese transformácie psychiatrickej starostlivosti, či o rozvoji komunitnej starostlivosti o ľudí s duševným ochorením sme ich dokonca očividne zaskočili a zjavne naučené odpovede im zrazu nepostačovali.

Ďalej chceme upozorniť na to, že počas výstavy sú návštevníci požiadaní o vyplnenie ankety, v ktorej sa zisťuje jednak ich názor na výstavu, jednak ochota spolupracovať s Občianskou komisiou za ľudské práva. V závere anketového lístka má návštevník (aj neplnoletý) uviesť okrem svojho mena aj kontaktné údaje, pričom svojím podpisom dáva súhlas ku spracovaniu svojich údajov. Takýto postup je z nášho pohľadu nielen neštandardný, ale do veľkej miery pripomína praktiky rôznych siekt a hnutí, ktoré si takýmto spôsobom rozširujú svoju databázu prívržencov.

Sme presvedčení, že skreslenými informáciami prezentovanými verejnosti na výstave dochádza ku stigmatizácii psychológie a psychiatrie, rovnako tak k ohrozeniu profesijnej povesti, ako aj ku spochybňovaniu etických a morálnych štandardov odborníkov z oblasti starostlivosti o duševné zdravie a v neposlednom rade tiež ku vzbudzovaniu strachu občanov, ktoré môže vyústiť do odmietania a zanedbávania zdravotnej starostlivosti ľudí vyžadujúcich si odbornú psychologickú, resp. psychiatrickú starostlivosť. Zároveň chceme zdôrazniť, že výstava môže negatívnym spôsobom ovplyvniť snahu a úsilie mnohých inštitúcií a organizácií, ktoré pôsobia v oblasti poskytovania sociálnych a zdravotných služieb pre ľudí s duševnými poruchami.

Mgr. Dita Leczová  
MUDr. Magdalena Ciwoniuk  
KOMPAS - Komunitná pomoc a starostlivosť, n.o.

#### Stanovisko podporili:

- Liga za duševne zdravie.
- MUDr. Marcela Barová za Otvorme dvere, otvorme srdcia (ODOS).
- Integra, o.z., Michalovce.
- MUDr. Jana Vránová v mene Združenie denných psychiatrických stacionárov na Slovensku, aj v mene Slovenskej psychoterapeutickej spoločnosti.
- Doc. MUDr. Igor Škodáček, PhD, Prednosta Kliniky detskej psychiatrie LFUK a DFNSP Bratislava, prim. MUDr. Ján Šuba, Klinika detskej psychiatrie, DFNSP Bratislava a ďalší pracovníci kliniky: MUDr. František Bohmer, MUDr. Elena Činčurová, MUDr. Eva Ondrejková, MUDr. Martina Paulinyová, MUDr. Mariana Péderová, MUDr. Jana Trebatická, PhD., Mgr. Diana Dočolomanská, Mgr. Andrea Hinštová, PhDr. Zuzna Hradečná, Mgr. Katarína Miková, PaedDr.

- Agnesa Mučková, Mgr. Igor Tomášek, Mgr. Sindónia Holanová, Dagmar Eliašová, Miriam Benkusová, Mariana Dubovská, Mária Ďurajková, Judita Flasiková, Klaudia Jakabovičová, Andrea Košťálová, Adriana Kružliaková, Ľudmila Pesslová, Karin Reimannová, Ľubica Satková, Anna Vidrová, Renáta Plankenauerová, Mgr. Eva Vaščáková, MUDr. Agáta Boldižárová.
- MUDr. Dalibor Janoška, primár II. PK SZU, psychiater, Psychiatrická nemocnica Philippa Pinela, Pezinok.
  - prim. MUDr. Mariana Koníková, Psychiatrická klinika FNsP Ružinov, Bratislava a ďalší pracovníci kliniky: MUDr. Peter Ohrablo, MUDr. Peter Molčan, MUDr. Michaela Weidlichová, PhD., MUDr. Zuzana Pálešová.
  - pracovníci Psychiatrickej kliniky JLF UK a MFN v Martine.
  - študenti 4. ročníka LF UK v Bratislave: MUC. Anton Kalmancai, MUC. Barbora Kulová, MUC. Marianna Margetinová, MUC. Petra Muržicová, MUC. Veronika Martišíková, MUC. Denisa Marcišová, MUC. Matej Majerčík, MUC. Martina Masáková, MUC. Anna Pivovarčiová.
  - Alena Kulišiová, predsedníčka Združenia pacientov Viktória, Bratislava.
  - členovia Združenia pacientov Viktória, Bratislava.
  - Mgr. Anna Kočibalová za O.Z. OPORA.
  - PhDr. Tatiana Hrindová, námestníčka pre ošetrovateľskú starostlivosť PN Michalovce, n.o.
  - Mgr. Martin Miler, klinický psychológ - psychoterapeut, Súkromná psychologická ambulancia, Bratislava.
  - PhDr. Radovan KRISTL, psychológ Ozbrojené sily SR.
  - MUDr. Martin Nad', Detský psychiater, Psychiatrické oddelenie UVN Ružomberok.
  - Mgr. Viera Hojnošová, živnostníčka v oblasti špeciálnej pedagogiky a psychoterapie.